

Неперехідне значення мають дидактичні принципи, викладені О. Духновичем у праці «Народна педагогія в пользу училищ и учителейсельских» (1857). Слід зауважити, що ця праця була першим посібником з педагогіки не лише на Закарпатті, а й на території тогочасної Західної України. Окрім, посібника з педагогіки, зважаючи на необхідність створення підручників для початкових шкіл з русинською мовою навчання, він підготував та видав у 1847 р. перший закарпатський буквар, написаний живою народно-розмовною мовою «Книжниця читальная для начинающих», який перевидавався ще три рази – у 1850, 1852, 1854 рр. Про необхідність створення букваря О. Духнович згадував: «По закінченню нещасного заколоту, так званого коштутовського, в Угорщині – угорські русини, російськими полками запалені, почали по-народному думати, збудувавши силами слабими письменність свою. Я в тій справі був запалений, спонукав молодь руську до діла, витративши сили і гроші, видав зараз же дільце під заголовком «Книжниця для начинающих», яке для простого народу віршами чотири рази друковане велику принесло користь для народного духу і літератури» [22, с. 44]. Отже, О. Духнович, будучи справжнім громадянином, патріотом своєї землі, намагався розвинути в учнів почуття громадянськості, належності до рідної землі.

Література

1. Духнович А. Народная педагогія в пользу учителейсельских. Львів, 1857. 91 с.
2. Духнович А. Книжниця читальная для начинающих, видання 1847, 1850, 1852 рр. *Духнович О. Твори: У 4-х т.* Пряшів, 1967. Т. 2. С. 95-272.
3. Українська педагогіка в персоналіях: у двох книгах. Книга перша. Х–ХІХ ст.; за ред. О. Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. 624 с.
4. Юревич І. Наше руське шкільництво в десятім році самостійности Чехословаччини / І. Юревич // *Учитель*. – Ужгород, 1929. – С. 3-4.

УДК 37.015.31:7(043.2)

ОНИСЬКО К., ПИНЗЕНИК О.М.,
Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ

У контексті гуманістичного підходу та впровадження в педагогічну практику компетентнісної парадигми все більше фахівців різних галузей – філософів, психологів, педагогів, соціологів – приділяють увагу проблемі впевненості як одній з найскладніших й важливих для повноцінного особистісного зростання.

Аналіз наукової літератури з проблеми виховання у зростаючої особистості впевненості в собі дозволяє стверджувати доцільність погляду на неї крізь призму моральних понять «віра – довіра – довірливе ставлення – впевненість» [4, с. 270]. Різні аспекти заявленої проблеми розглянуто як вітчизняними, так і зарубіжними фахівцями. У поглядах на впевненість є те, що

їх об'єднує, проте й специфічне для різних галузей знань та представників різних шкіл.

Багатьма дослідниками, зокрема Н. Єрмаковою, А. Козиревою, Л. Комаровою, Н. Молостовою, О. Примою, О. Сидоренковим, Т. Скрипкіною, Л. Сохань та іншими, впевненість у собі вважається проявом довіри до себе та показником гармонійного зв'язку зі світом.

Вивчаючи природу, генезу феномену довіри до себе, І. Бех вважає його базовим для розвитку впевненості в собі. Явище довіри кваліфікується дослідником як повноцінне оволодіння зростаючою особистістю своєю сутністю, здатність діяти автономно, як суверенний суб'єкт власної активності, самостійно визначати цілі, будувати стратегію їх досягнення, вчиняти у відповідності з ними, зберігати адекватну критичну позицію стосовно себе. Довіра до себе, на думку автора, розвивається в поєднанні з довірою до світу. Зазначено, що феномен довіри до себе вирізняється високою динамічністю, співвідношення довіри до себе та до світу постійно змінюється [3, с.7].

Подібної думки додержуються А. Козирева, Н. Молостова, О. Прима, О. Сидоренков. Автори акцентують увагу на важливості формування у зростаючої особистості необхідної й достатньої міри довіри до себе протягом усього життя. Вони наголошують на тому, що дитина має достатній потенціал, щоб вистояти у різноманітних несподіваних ситуаціях і конструктивно взаємодіяти з довкіллям. Дослідники вважають, що довіра до себе не може бути абсолютною, як і не може бути абсолютною недовіра до себе. Ними підкреслено, що рівнозначність довіри до себе та світу забезпечує стійкість особистості та її діяльності. Домінування довіри до себе над довірою до світу призводить до особистісного самовтрачання, оскільки найголовнішою цінністю є сама особистість. Недовіра до себе продукує втрату особистістю своєї індивідуальності, оскільки, не довіряючи собі, вона стає залежною від інших, несамостійною.

Впевнена в собі людина, на думку таких учених, як А. Альгін, О. Запорожець, досить вільна у виборі цілей та засобів їх досягнення, ставить перед собою завдання різного рівня складності. Таку особистість характеризують здоровий глузд, здатність формувати оптимальні, конкретні судження, наявність знань своєї справи, вміння ризикувати, спроможність доводити справу до кінця.

У плані нашого дослідження актуальною є думка О. Безверхого, який розглядає впевненість як складний за своєю структурою психічний стан особистості, що характеризується пізнавальними, емоційними та вольовими компонентами. Людина, впевнена в собі, на його погляд, об'єктивно сприймає дійсність, чітко розуміє завдання, а іноді й засоби його досягнення, здатна передбачати успіх своєї діяльності [2, с. 177].

Впевненість у собі, з одного боку, проявляється як єдність інтелектуальних, емоційних та вольових процесів, з іншого – виступає характеристикою зрілої особистості. Цю якість важко виміряти, оскільки вона

виявляється у вчинках людини, перш за все тих, які відповідають ціннісним уявленням людини про себе. Крім того, у плані нашого дослідження важливими є виділення змістовних параметрів упевненості в собі не тільки як особистісної характеристики, а й регулятора поведінки, суджень, рішень [4, с. 17].

На основі схарактеризованих вище теоретичних положень вітчизняних і зарубіжних дослідників нами визначено сутність упевненості в собі, яка кваліфікується як здатність дитини усвідомлювати власну спроможність розв'язувати доступні віку завдання; адекватно оцінювати свої можливості; довіряти власному досвіду, покладатись на себе в ускладнених ситуаціях; бути переконаною у досягненні успіху.

Узагальнюючи результати наукових досліджень, треба зазначити, що впевненість як якість особистості дозволяє їй реалізувати свій життєвий потенціал, уможлиблює здатність самостійно будувати своє життя, поведінку та діяльність відповідно до власних уявлень про щастя, забезпечити активність у суспільній роботі. Аналіз праць провідних фахівців з означеної проблеми дозволяє говорити, що впевненість у собі допомагає успішному спілкуванню, породжує рішучість, оптимізм, радість життя. Впевнена людина довіряє собі й оточенню, налаштована на успіх.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошк. виховання. – 1999. – № 1. – С. 6–19.
2. Безверхий О. С. Розвиток моральної саморегуляції у молодшому шкільному віці : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Безверхий Олег Станіславович. – Вінниця, 2001. – 261 с.
3. Бех І. Д. Виховання підростаючої особистості на засадах нової методології / Іван Дмитрович Бех // Педагогіка і психологія. – 1999. – № 3. – С. 5–14.
4. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника : (системний підхід) / Олена Леонтіївна Кононко. – К. : Стилос, 2000. – 336 с.

УДК 373.2/3:613/614(043.2)

ПАНАС Н., ПИНЗЕНИК О.М.,
Мукачівський державний університет

НАСТУПНІСТЬ У ВИХОВАННІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Одним із важливих завдань освітньої системи є забезпечення наступності у розвитку цілісної особистості на всіх вікових етапах, неперервності в роботі всіх ланок системи освіти.

Необхідність наступності в роботі пов'язаних між собою ланок навчання та виховання обґрунтована у працях Я. А. Коменського, Й.-Г. Песталоцці, К. Д. Ушинського, С. Ф. Русової. У педагогіці наступність між окремими освітніми ланками розглядається як зв'язок, завдяки якому забезпечується подальший розвиток на наступних ступенях освіти того прогресивного та раціонального, що було досягнуто у формуванні особистості на попередніх

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>